

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΠΡΟ-ΕΠΙΛΟΓΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2020

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
2	ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ	4
2.1	ΠΡΟ-ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΡΓΩΝ (Άρθρο 84 ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ)	5
2.2	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΡΓΟΥ (Άρθρο 85 ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ)	6
2.2.1	ΒΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΡΓΟΥ	6
2.2.1.1	ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ	6
2.2.1.2	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ	7
2.2.1.3	ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΕΡΓΟΥ	11
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΡΟΕΠΙΛΟΓΗΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	17

Η Διαχείριση Δημοσίων Επενδύσεων (Public Investment Management) αποτελεί σημαντικό οικονομικό εργαλείο για την αποκόμιση του μεγαλύτερου δυνατού αναπτυξιακού οφέλους από τη διοχέτευση δημόσιων πόρων σε επενδύσεις. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για χώρες που αντιμετωπίζουν περιοριστικές δημοσιονομικές συνθήκες, όπως η Κύπρος, όπου κάθε ευρώ που δαπανείται σε δημόσιες επενδύσεις θα πρέπει να συμβάλει στην ανάπτυξη της χώρας.

Η Κυπριακή Κυβέρνηση έχει προχωρήσει σε μία ευρύτερη μεταρρύθμιση του συστήματος Διαχείρισης των Δημοσίων Οικονομικών. Ένας από τους κυριότερους στόχους της μεταρρύθμισης είναι η αποδοτική, αποτελεσματική και διαφανής χρήση των δημόσιων χρηματοοικονομικών πόρων, μέσω του εκσυγχρονισμού της διαδικασίας προϋπολογισμού της χώρας στη βάση βέλτιστων πρακτικών της ΕΕ. Ο περί Δημοσιονομικής Ευθύνης και Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμος που τέθηκε σε ισχύ τον Φεβρουάριο του 2014 (Νόμος), αποτελεί το επίκεντρο της μεταρρύθμισης του συστήματος Δημοσίων Οικονομικών. Ο Νόμος, προνοεί, μεταξύ άλλων, για δημοσιονομικούς κανόνες και δημοσιονομικές αρχές, για τη διαδικασία ετοιμασίας, έγκρισης, εκτέλεσης και παρακολούθησης του προϋπολογισμού και για τον καθορισμό των ρόλων και αρμοδιοτήτων των εμπλεκόμενων στη διαχείριση δημόσιων πόρων φορέων.

Η Διαχείριση Δημοσίων Επενδύσεων (ΔΔΕ) αποτελεί σημαντικό κομμάτι του περί Δημοσιονομικής Ευθύνης και Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμου. Συγκεκριμένα, το Μέρος XI του Νόμου (Άρθρα 82-89) αφορά σε πρόνοιες για την επιλογή και εφαρμογή δημοσίων επενδυτικών έργων.

Οι Οδηγίες για Προ-Επιλογή και Αξιολόγηση Δημοσίων Επενδυτικών Έργων στοχεύουν στην ενίσχυση και περαιτέρω εξειδίκευση του Νόμου μέσω της παροχής κανόνων και διαδικασιών, καθώς και μέσω του καθορισμού των ρόλων και αρμοδιοτήτων των φορέων που εμπλέκονται στα στάδια της διαδικασίας ΔΔΕ που αφορούν στην προ-επιλογή και αξιολόγηση των δημοσίων επενδυτικών έργων. Οι Οδηγίες για Προ-Επιλογή και Αξιολόγηση Δημοσίων Επενδυτικών Έργων θα υποβοηθήσουν τους οικονομικούς φορείς¹ στην αξιολόγηση προτάσεων δημοσίων επενδύσεων με συνεπή και ολοκληρωμένο τρόπο, στο πλαίσιο της διαδικασίας του στρατηγικού προγραμματισμού και της ετοιμασίας του Προϋπολογισμού του οικονομικού φορέα.

Παράλληλα, για διασφάλιση της συνέπειας και της τυποποίησης της διαδικασίας προ-επιλογής και αξιολόγησης έργων, ολοκληρώθηκε τον Νοέμβριο του 2016 από την Παγκόσμια Τράπεζα, η ετοιμασία ενός Εγχειριδίου (Manual) για την Προεπιλογή και Αξιολόγηση Δημοσίων Επενδυτικών Έργων το οποίο συμπληρώνει τις Οδηγίες, παραθέτοντας με λεπτομέρεια τις ακολουθητέες διαδικασίες και μεθοδολογίες αξιολόγησης έργων.

Εξυπακούεται ότι, όλες οι δημόσιες επενδύσεις θα πρέπει να συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων και επιδιώξεων των οικονομικών φορέων, και ως εκ τούτου, δεν θα πρέπει να αξιολογούνται μόνο στη βάση των διαφόρων μεθοδολογιών αξιολόγησης έργων οι οποίες εκτιμούν τη βιωσιμότητα του έργου, αλλά θα πρέπει επίσης να αξιολογούνται στο πλαίσιο της διαδικασίας προϋπολογισμού ως κεφαλαιουχική δαπάνη που αποτελεί μέρος μίας δραστηριότητας στο πλαίσιο του Προϋπολογισμού Δραστηριοτήτων.

Η διαδικασία αξιολόγησης έργων θα εφαρμόζεται και στα έργα που θα προταθούν για συγχρηματοδότηση από τα Ευρωπαϊκά και Επενδυτικά Ταμεία Έργα κατά την περίοδο 2021-2027 καθώς και στα έργα που θα προταθούν για χρηματοδότηση από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Σημειώνεται ότι, τα έργα Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) εξαιρούνται, επί του παρόντος, από την διαδικασία αξιολόγησης έργων που καθορίζεται στις παρούσες Οδηγίες, αφού ακολουθούν την δική τους ξεχωριστή διαδικασία αξιολόγησης που καθορίζεται από το Υφυπουργείο Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής.

¹ Οικονομικός φορέας σημαίνει τα Υπουργεία, τα Τμήματα, τους φορείς συνταγματικών εξουσιών και υπηρεσιών και τα ανεξάρτητα γραφεία, που περιλαμβάνονται στον Προϋπολογισμό της Δημοκρατίας.

Το Μέρος ΧΙ του Νόμου (Άρθρα 82-89) καθορίζει πέντε βασικά στάδια για την επιλογή και εφαρμογή δημοσίων επενδυτικών έργων: προ-επιλογή έργων, αξιολόγηση έργων, επιλογή έργων, υλοποίηση έργων και παρακολούθηση έργων δημοσίων επενδύσεων. Παράλληλα, στη βάση βέλτιστων διεθνών πρακτικών και διεθνούς βιβλιογραφίας, η ολοκληρωμένη Διαχείριση Δημοσίων Επενδύσεων περιλαμβάνει ένα πρόσθετο, σημαντικό τελικό στάδιο, αυτό της εκ των υστέρων αξιολόγησης που στοχεύει στην παροχή πληροφόρησης αναφορικά με την αποτελεσματικότητα του έργου καθώς και για τη βελτίωση της γενικότερης διαδικασίας Διαχείρισης Δημοσίων Επενδύσεων

Τα βασικά στάδια της διαδικασίας ΔΔΕ αντικατοπτρίζονται στο Διάγραμμα που ακολουθεί.

Διάγραμμα 1: Τα βασικά στάδια στη διαδικασία Διαχείρισης Δημοσίων Επενδύσεων

Σύμφωνα με το Άρθρο 83 (1) του περί Δημοσιονομικής Ευθύνης και Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμου, η διαδικασία επιλογής και εφαρμογής έργων όπως καθορίζεται στα Άρθρα 84-88 του ίδιου Νόμου, εφαρμόζεται μόνο για έργα με **“σημαντικό οικονομικό κόστος”**. Για τους σκοπούς των παρουσών Οδηγιών ως έργα με σημαντικό οικονομικό κόστος καθορίζονται τα έργα με αξία ίση ή μεγαλύτερη των **€15 εκ.**. Σημειώνεται επίσης ότι οι παρούσες Οδηγίες για την Προ-επιλογή και Αξιολόγηση Δημοσίων Επενδυτικών Έργων καλύπτουν τα δύο πρώτα στάδια της διαδικασίας επιλογής και εφαρμογής έργων, που αφορούν στα στάδια της προ-επιλογής και αξιολόγησης έργων. Ως εκ τούτου, όλα τα έργα με κόστος €15 εκ. και άνω θα πρέπει να υπόκεινται στα δύο στάδια της προεπιλογής και αξιολόγησης έργων.

Σημειώνεται ωστόσο ότι όλα τα επενδυτικά έργα του Κράτους, θα πρέπει να υπόκεινται σε κάποιας μορφής αξιολόγησης, ώστε να παρέχονται στις αρμόδιες Υπηρεσίες οι απαραίτητες πληροφορίες για τη λήψη αποφάσεων. Ωστόσο, οι πόροι που διατίθενται σε κάθε αξιολόγηση θα πρέπει να είναι ανάλογοι με το μέγεθος των δαπανών και τη σημασία των έργων που προτείνεται να πραγματοποιηθούν. Εφόσον ο στόχος της αξιολόγησης του έργου είναι η αποτελεσματική χρήση των δημοσίων πόρων θα πρέπει το κόστος αξιολόγησης του έργου να μην υπερβαίνει τα οφέλη που θα προκύψουν από τη βελτιωμένη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Οι πόροι που διατίθενται για την αξιολόγηση έργων πρέπει να είναι οι ελάχιστοι που απαιτούνται για να παρέχουν τις αναγκαίες πληροφορίες για την αξία και τον αντίκτυπο του έργου. Έχοντας ως γνώμονα τα πιο πάνω οι παρούσες Οδηγίες επεκτείνουν μέρος των προνοιών του Νόμου και συγκεκριμένα το πρώτο στάδιο της προ-επιλογής έργων και για έργα με κόστος χαμηλότερο των €15 εκ.

Συγκεκριμένα:

- Όλα τα έργα με **κόστος ίσο ή άνω των €2εκ.** (συμπεριλαμβανομένου του Φ.Π.Α.) θα υπόκεινται στο πρώτο στάδιο της διαδικασίας, δηλαδή το στάδιο της προ-επιλογής όπως περιγράφεται στο τμήμα 2.1 των παρουσών Οδηγιών
- Όλα τα έργα με σημαντικό οικονομικό κόστος, **€15εκ. και άνω** (συμπεριλαμβανομένου του Φ.Π.Α.), θα υπόκεινται τόσο στο στάδιο της προ-επιλογής όσο και στο στάδιο της αξιολόγησης, σύμφωνα με τις πρόνοιες του Νόμου και όπως περιγράφεται στα τμήματα 2.1 και 2.2, αντίστοιχα των παρουσών Οδηγιών.
- Τα έργα με κεφαλαιουχικό κόστος **κάτω των €2εκ.** (συμπεριλαμβανομένου του Φ.Π.Α.) εξαιρούνται από την εν λόγω διαδικασία, εκτός αν αυτό κριθεί σκόπιμο από τον Υπουργό Οικονομικών.

Τα τμήματα 2.1 και 2.2 των Οδηγιών περιγράφουν αναλυτικά τη διαδικασία που θα ακολουθείται για τη διεκπεραίωση των σταδίων της προεπιλογής και αξιολόγησης έργων

2.1 ΠΡΟ-ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΡΓΩΝ (ΆΡΘΡΟ 84 ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ)

Η προ-επιλογή έργων είναι μία διαδικασία κατά την οποία διενεργείται μία προκαταρκτική και γενική αξιολόγηση της στρατηγικής συνάφειας του έργου, της προσιτότητας και της βιωσιμότητας του, και αποτελεί το πρώτο στάδιο της διαδικασίας ΔΔΕ. Το στάδιο της προ-επιλογής έργου είναι σημαντικό αφού διασφαλίζει ότι όλα τα έργα με κόστος €2 εκ. και άνω υπόκεινται σε εξέταση ούτως ώστε να μην σπαταλούνται πόροι σε πιο αναλυτικές μεθόδους αξιολόγησης σε έργα που δεν αναμένονται να είναι σχετικά, οικονομικά βιώσιμα ή/και προσιτά.

Το στάδιο της προ-επιλογής έργων διασφαλίζει τη διερεύνηση διάφορων επιλογών για την αντιμετώπιση ενός προβλήματος που δύναται να απαιτεί απόφαση επένδυσης. Στο στάδιο αυτό, εξετάζονται όλες οι δυνατές εναλλακτικές λύσεις στο πρόβλημα και στη συνέχεια περιορίζεται ο κατάλογος εναλλακτικών λύσεων, συμπεριλαμβανομένης της επιλογής «μηδενικής παρέμβασης» («do nothing»), για περαιτέρω μελέτη στο στάδιο της αξιολόγησης.

Για τη διεκπεραίωση της διαδικασίας προ-επιλογής, οι οικονομικοί φορείς ετοιμάζουν «Σημείωμα Έργου» (Project Concept Note) για κάθε έργο που προτείνουν για υλοποίηση το οποίο περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

- Γενικές Πληροφορίες
- Σκεπτικό του έργου και αξιολόγηση αναγκών
 - Λογική Παρέμβασης
 - Αξιολόγηση Αναγκών
- Συνάφεια με Στρατηγικές
- Προκαταρκτική Οικονομική Ανάλυση του Προτεινόμενου Έργου και ανάλυση Επιλογών
 - Κόστος Έργου
 - Οφέλη Έργου
 - Οικονομική Βιωσιμότητα
- Οικονομική προσιτότητα
- Ρυθμίσεις Υλοποίησης και πιθανοί περιορισμοί
- Λειτουργική και Περιβαλλοντική Βιωσιμότητα
- Προσέγγιση για Διεξαγωγή Περαιτέρω διαβουλεύσεων

Προς διευκόλυνση των οικονομικών φορέων, η ΓΔ ΕΠΣΑ έχει ετοιμάσει Οδηγό Συμπλήρωσης του Σημειώματος Έργου, ο οποίος βρίσκεται αναρτημένος στην ιστοσελίδα της ΓΔ ΕΠΣΑ.

Για κατασκευαστικά έργα οι οικονομικοί φορείς συστήνεται να αξιοποιήσουν τις υπηρεσίες του Υπουργείου Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων (ΥΜΕΕ) για τη συμπλήρωση του Σημειώματος Έργου, ειδικά όσον αφορά στην προκαταρκτική οικονομική ανάλυση.

Ο Υπουργός Οικονομικών γνωμοδοτεί για το έργο στη βάση των πληροφοριών που περιέχονται στο Σημείωμα Έργου. Οι οικονομικοί φορείς θα υποβάλουν το Σημείωμα Έργου ταυτόχρονα στη ΓΔ ΕΠΣΑ και στη Διεύθυνση Προϋπολογισμού (ΔΠ) του Υπουργείου Οικονομικών (ΥΠΟΙΚ) για ανεξάρτητη αξιολόγηση. Η ΓΔ ΕΠΣΑ θα αξιολογεί την προκαταρκτική οικονομική βιωσιμότητα του και η ΔΠ του ΥΠΟΙΚ την προκαταρκτική οικονομική προσιτότητα του έργου. Οι πιθανές γνωμοδοτήσεις του Υπουργού Οικονομικών είναι: έγκριση, απόρριψη ή επανυποβολή με τροποποιήσεις. Σε περίπτωση απόρριψης ο Υπουργός Οικονομικών θα παρέχει τους λόγους για την απόρριψη του έργου. Σε περίπτωση επανυποβολής, ο Υπουργός Οικονομικών θα παρέχει καθοδήγηση ως προς τις πρόσθετες πληροφορίες ή ανάλυση που απαιτείται. Σε περίπτωση θετικής αξιολόγησης τα έργα με κόστος χαμηλότερο των €15 εκ θα είναι επιλέξιμα για ένταξη στον κρατικό προϋπολογισμό και θα συζητούνται στο Πλαίσιο Συμφιλίωσης. Τα έργα με κόστος €15 εκ. και άνω που αξιολογούνται θετικά θα προχωρούν στο δεύτερο στάδιο της αναλυτικής αξιολόγησης έργου που περιγράφεται στο τμήμα 2.2 των Οδηγίων. Η απόφαση τόσο για τα έργα που θα ενταχθούν στον προϋπολογισμό όσο και για τα έργα που θα προ-επιλεγούν για περαιτέρω μελέτη στο στάδιο της αξιολόγησης θα λαμβάνεται από το Υπουργικό Συμβούλιο.

Στάδιο 2.1	Εισηγητής	Αξιολογητής	Ανεξάρτητος Αξιολογητής	Αρμόδιος για Λήψη Απόφασης
Προ Επιλογή Έργου (Ετοιμασία Σημειώματος Έργου, ΣΕ)	Οικονομικοί Φορείς	Οικονομικοί Φορείς	ΓΔ ΕΠΣΑ για κατ' αρχήν βιωσιμότητα Διεύθυνση Προϋπολογισμού ΥΠΟΙΚ για κατ' αρχήν προσιτότητα	Υπουργικό Συμβούλιο στη βάση πρότασης από τον Υπουργό Οικονομικών

2.2 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΡΓΟΥ (ΆΡΘΡΟ 85 ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ)

Η Αξιολόγηση έργου αφορά τη μεθοδολογία για την αξιολόγηση των οικονομικών, κοινωνικών, περιβαλλοντικών και δημοσιονομικών επιπτώσεων των προτεινόμενων επενδυτικών έργων και αποτελεί το δεύτερο στάδιο της διαδικασίας Διαχείρισης των Δημόσιων Επενδύσεων. Στο στάδιο αυτό προσδιορίζονται όλες οι επιπτώσεις που σχετίζονται με το επενδυτικό έργο και όπου είναι δυνατόν, το κόστος και τα οφέλη εκτιμούνται σε χρηματικούς όρους, έτσι ώστε τα έργα που επιλέγονται από την Κυβέρνηση να προσφέρουν το μέγιστο καθαρό όφελος για την κοινωνία. Η εργασία της αξιολόγησης ενός έργου, παρέχει χρήσιμες πληροφορίες κατά πόσο το έργο ενδείκνυται να υλοποιηθεί, αφού διαπιστωθεί ότι συνάδει με τις προτεραιότητες της Κυβέρνησης. Στο στάδιο της αξιολόγησης του έργου, οι οικονομικοί φορείς εκπονούν Μελέτη Σκοπιμότητας, για έργα με κόστος €15 εκ. και άνω και τα οποία έχουν προεπιλεγεί από το Υπουργικό Συμβούλιο για να προχωρήσουν στο στάδιο της αξιολόγησης, όπως περιγράφεται στην ενότητα 2.1.

Η αξιολόγηση έργου στοχεύει στην απάντηση των πιο κάτω ερωτημάτων σε σχέση με μία πρόταση έργου:

- Ποιος είναι ο στόχος του προτεινόμενου έργου;
- Δεν υπάρχουν καλύτεροι τρόποι, για επίτευξη του στόχου αυτού, από το προτεινόμενο έργο;
- Δεν υπάρχει καλύτερη χρήση των πόρων που θα χρησιμοποιηθούν για την υλοποίηση του προτεινόμενου έργου;

2.2.1 ΒΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΡΓΟΥ

Η διαδικασία για την αξιολόγηση έργων με σημαντικό οικονομικό κόστος αποτελείται από εννέα (9) βήματα, ως ακολούθως:

Βήμα 1: Καθορισμός των στόχων και του εύρους του έργου

Βήμα 2: Προσδιορισμός και Επιλογή Εναλλακτικών Λύσεων για αξιολόγηση

Βήμα 3: Υπόδειξη της ζήτησης για τις υπηρεσίες του έργου και των εναλλακτικών λύσεων

Βήμα 4: Προσδιορισμός σχετικών οφελών και κόστους του έργου

Βήμα 5: Εκτίμηση οικονομικών οφελών και κόστους του έργου

Βήμα 6: Υπολογισμός καθαρής παρούσας αξίας για εναλλακτικές λύσεις έργου

Βήμα 7: Ανάλυση ρίσκου και πλάνο διαχείρισης του

Βήμα 8: Αξιολόγηση Προσιτότητας και άλλων θεμάτων βιωσιμότητας

Βήμα 9: Προσδιορισμός της προτιμότερης εναλλακτικής λύσης έργου και υποβολή εισηγήσεων στους λαμβάνοντες αποφάσεων

Μια αρχική περιγραφή των βημάτων για την εκπόνηση της Μελέτης Σκοπιμότητας δίνεται πιο κάτω, ενώ λεπτομερείς μεθοδολογίες και πρότυπα παρέχονται στο Εγχειρίδιο για την Προεπιλογή και Αξιολόγηση των Δημοσίων Επενδυτικών Έργων που ετοίμασε η Παγκόσμια Τράπεζα και βρίσκεται αναρτημένο στην ιστοσελίδα της ΓΔ ΕΠΣΑ.

2.2.1.1 ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Βήμα 1: Καθορισμός των στόχων και του εύρους του έργου

Η ανάλυση αυτή αποτελεί την αναθεώρηση/επικαιροποίηση των πληροφοριών που παρέχονται στο Σημείωμα Έργου, που ετοιμάζεται στο στάδιο της προεπιλογής. Η επικαιροποίηση αυτή περιλαμβάνει την επαλήθευση:

- της λογικής παρέμβασης του έργου,
- της στρατηγικής συνάφειας του έργου
- της περιγραφή του γενικού στόχου του έργου (overall objective), του σκοπού του (purpose), και των παραδοτέων του (outputs)
- του εύρους του έργου.

Βήμα 2: Προσδιορισμός και Επιλογή Εναλλακτικών Λύσεων για αξιολόγηση

Η αξιολόγηση έργου περιλαμβάνει τη σύγκριση του κόστους και των οφελών του προτεινόμενου έργου καθ' όλη τη διάρκεια ζωής του έργου έναντι του κόστους και οφελών εναλλακτικών έργων. Στο βήμα αυτό οι προτείνοντες το έργο θα πρέπει να καταλήξουν στις πιο κατάλληλες εναλλακτικές επιλογές έργων για αξιολόγηση συμπεριλαμβανομένης και της επιλογής «μηδενική παρέμβαση».

Βήμα 3: Υπόδειξη της ζήτησης για τις υπηρεσίες του έργου και των εναλλακτικών λύσεων

Στο βήμα αυτό οι προτείνοντες το έργο θα πρέπει να αναπτύξουν ποσοτικοποιημένες προβλέψεις της αναμενόμενης ζήτησης για τις υπηρεσίες του έργου και του ρυθμού αύξησης της ζήτησης αυτής καθ' όλη τη διάρκεια ζωής του έργου. Το επίπεδο λεπτομέρειας των προβλέψεων ζήτησης θα πρέπει να είναι ανάλογο του μεγέθους και του επιπέδου καινοτομίας του έργου. Για μεγάλα ή πολύ καινοτόμα έργα η ανάλυση της ζήτησης αναμένεται να είναι ιδιαίτερα λεπτομερής.

2.2.1.2 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Η οικονομική ανάλυση αποτελεί το βασικό στοιχείο της αξιολόγησης του έργου, αφού παρέχει το μέσο για την αξιολόγηση της οικονομικής βιωσιμότητας ενός έργου και των εναλλακτικών επιλογών.

Η οικονομική ανάλυση αξιολογεί το κόστος και τα οφέλη των επενδυτικών έργων σε οικονομικούς όρους. Το κόστος και τα οφέλη προσδιορίζονται, εκτιμούνται, και ταξινομούνται ανάλογα με το καθαρό οικονομικό όφελος. Οι δύο τεχνικές που χρησιμοποιούνται κυρίως για την οικονομική ανάλυση είναι η Ανάλυση Κόστους /Οφέλους (Cost/Benefit Analysis) και η Ανάλυση της Αποτελεσματικότητας του Κόστους (Cost Effectiveness Analysis).

Η μέθοδος της Ανάλυσης της Αποτελεσματικότητας του Κόστους είναι ιδιαίτερα εφαρμόσιμη σε έργα με κοινωνικούς στόχους, που μπορεί να είναι δύσκολο να εκτιμηθούν σε χρηματικούς όρους. Εκφράζει τα οφέλη σε φυσικές μονάδες και όχι σε χρηματικές μονάδες και εφαρμόζεται για παράδειγμα, όπου δεν μπορεί να προσδοθεί χρηματική αξία για τα αποτελέσματα του έργου.

Βήμα 4: Προσδιορισμός σχετικών οφελών και κόστους του έργου

(1) Προσδιορισμός σχετικών οικονομικών οφελών

Οικονομικό όφελος αποτελεί οποιαδήποτε αύξηση στην ευημερία της κοινωνίας ή στα άτομα που την αποτελούν και η οποία επιτυγχάνεται ως αποτέλεσμα της υλοποίησης του προτεινόμενου έργου. Ως εκ τούτου τα οικονομικά οφέλη δύναται να λάβουν διάφορες μορφές, και μπορούν να εκτιμηθούν, επιμετρηθούν ή να περιγραφούν με διαφορετικούς τρόπους, όπως για παράδειγμα:

- Άμεσες επιπτώσεις στην αποδοτικότητα του φορέα λειτουργίας του έργου, μέσω επίτευξης χαμηλότερου λειτουργικού κόστους και κόστους συντήρησης, με αποτέλεσμα χρηματικές εξοικονομήσεις για το Κράτος
- Συνεισφορά στην επίτευξη επιδιωκόμενων από το Κράτος αποτελεσμάτων μέσω της παροχής δημόσιων υπηρεσιών, συμβάλλοντας σε αύξηση της ευημερίας των χρηστών των υπηρεσιών αυτών.

- Θετικές εξωγενείς επιδράσεις (externalities).

Το Παράρτημα 2 του Εγχειριδίου καταγράφει τυπικά οικονομικά οφέλη σε βασικούς τομείς στους οποίους παρεμβαίνει το Κράτος.

Πολλαπλασιαστές, (Multipliers) οι οποίοι επιμετρούν δευτερογενείς ή έμμεσες επιπτώσεις ενός έργου στην οικονομία, δεν θα πρέπει να περιληφθούν ως οφέλη στην οικονομική ανάλυση. Επίσης στον προσδιορισμό των οφελών δεν θα πρέπει να περιληφθεί η δημιουργία θέσεων εργασίας ως αποτέλεσμα του έργου αφού οι αντίστοιχοί μισθοί αποτελούν κόστος και όχι όφελος.

(2) Προσδιορισμός σχετικού οικονομικού κόστους

Οι δύο βασικές αρχές για τον προσδιορισμό του σχετικού κόστους είναι ότι το κόστος θα πρέπει:

- Να αφορά στην πραγματική χρήση οικονομικών πόρων
- Να αντικατοπτρίζει το κόστος απόρριψης εναλλακτικής χρήσης των πόρων

Το σχετικό κόστος, όπως και τα σχετικά οφέλη, αφορά στο κόστος που προκύπτει καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του έργου, δηλαδή θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη πέραν της αρχικής κεφαλαιουχικής επένδυσης τόσο το κόστος συντήρησης όσο και το κόστος λειτουργίας του έργου.

Το σχετικό κόστος του έργου περιλαμβάνει:

- Αρχικό κεφαλαιουχικό κόστος
- Απρόβλεπτο κόστος
- Κόστος ευκαιρίας (opportunity costs)
- Κόστος διακοπής κατά τη διάρκεια κατασκευής
- Κόστος αντικατάστασης κεφαλαιουχικού ενεργητικού
- Κόστος προσωπικού
- Κόστος λειτουργίας
- Διοικητικά γενικά έξοδα
- Αρνητικές επιδράσεις σε τρίτα άτομα (negative externalities)
- Κόστος για την μετρίαση των αρνητικών επιδράσεων σε τρίτα άτομα

Το Παράρτημα 2 του Εγχειριδίου καταγράφει τυπικές κατηγορίες οικονομικού κόστους σε βασικούς τομείς στους οποίους παρεμβαίνει το Κράτος.

Το κόστος απόσβεσης, οι κεφαλαιουχικές επιβαρύνσεις, οι δαπάνες τόκων και κόστος που έχει πραγματοποιηθεί πριν την περίοδο ανάλυσης δεν αποτελούν κόστος σχετικό με την οικονομική ανάλυση.

Βήμα 5: Εκτίμηση οικονομικών οφελών και κόστος του έργου

Η εκτίμηση των οικονομικών οφελών και του οικονομικού κόστους του έργου θα πρέπει να βασίζεται στις ακόλουθες βασικές αρχές:

- Αρχή της αναλογικότητας: Η προσπάθεια για διερεύνηση και εκτίμηση των σχετικών οικονομικών οφελών και του οικονομικού κόστους θα πρέπει να είναι ανάλογη του μεγέθους του έργου.

- Επιπρόσθετα οφέλη και κόστος: Οι εκτιμήσεις των οφελών και του κόστους θα πρέπει να έχουν ως βάση την εναλλακτική επιλογή της μηδενικής παρέμβασης. Οι εκτιμήσεις θα πρέπει να βασίζονται στον υπολογισμό του επιπρόσθετου κόστους και οφελών για το Κράτος που θα προκύψουν από την υλοποίηση του συγκεκριμένου έργου.
- Χρήση τιμών αγοράς (market values): Το κόστος και τα οφέλη εκτιμούνται όπου είναι δυνατόν με τη χρήση τιμών αγοράς .
- Χρήση πραγματικών τιμών (real prices): Η εκτίμηση του κόστους και των οφελών θα πρέπει να εκφράζεται σε πραγματικές τιμές.
- Προσαρμογή για φόρους, επιδοτήσεις και μεταβιβάσεις: Οι φόροι, οι επιδοτήσεις και οι μεταβιβάσεις, αντικατοπτρίζουν την ανακατανομή πόρων από ένα μέρος της κοινωνίας σε άλλο και ως εκ τούτου θα πρέπει να αφαιρούνται από την εκτίμηση του κόστους και των οφελών του έργου.
- Κανόνας ½ : Όταν ένα έργο αναμένεται να οδηγήσει σε σημαντική επιπρόσθετη ζήτηση λόγω μείωσης στην τιμή πρόσβασης στην υπηρεσία που προσφέρει το έργο, τα οφέλη που θα αντιστοιχούν στους νέους χρήστες θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με διαφορετικό τρόπο σε σχέση με τα οφέλη που θα αντιστοιχούν στους υφιστάμενους χρήστες του έργου. Το όφελος για τους νέους χρήστες συνήθως υπολογίζεται να είναι το μισό του μέσου οφέλους για τους υφιστάμενους χρήστες, Ο κανόνας του ½ εφαρμόζεται συχνά για έργα στον τομέα των μεταφορών.

(1) Εκτίμηση Οικονομικών οφελών

Το σημείο εκκίνησης για την εκτίμηση των οικονομικών οφελών του έργου είναι η διαθεσιμότητα αξιόπιστων εκτιμήσεων της ζήτησης για τις υπηρεσίες του έργου. Η εκτίμηση των οφελών θα πρέπει να βασίζεται σε πραγματικές ή εκτιμώμενες τιμές αγοράς για τις υπηρεσίες που θα παρέχει το έργο. Στην περίπτωση που δεν υπάρχει αγορά, εναλλακτικές μέθοδοι εκτίμησης της αξίας των οφελών θα πρέπει να χρησιμοποιούνται όπου είναι εφικτό, οι οποίες βασίζονται στην εκτίμηση της δυνητικής προθυμίας το χρηστών του έργου να πληρώσουν για τις υπηρεσίες που θα παρέχει το έργο (user's willingness to pay, WTP).

(2) Εκτίμηση Οικονομικού κόστους

Η εκτίμηση του οικονομικού κόστους του έργου αποτελεί πιο απλή διαδικασία σε σχέση με την εκτίμηση των οικονομικών οφελών του έργου. Το κεφαλαιουχικό κόστος του έργου θα πρέπει να προέρχεται από τον προκαταρκτικό σχεδιασμό του έργου από ειδικούς που διαθέτουν την απαραίτητη εμπειρία στη μηχανική. Το λειτουργικό κόστος και το κόστος συντήρησης του έργου θα πρέπει να εκτιμάται στη βάση συμβουλών και εμπειρίας μηχανικής. Θα πρέπει να διασφαλίζεται ότι εκτιμάται όλο το εύρος του οικονομικού κόστους όπου αυτό είναι εφικτό.

Συγκεκριμένα θα πρέπει να υπολογίζεται η αξία του κόστους ευκαιρίας (opportunity cost) των δημοσίων περιουσιακών στοιχείων χρησιμοποιώντας τιμές αγοράς

Για κάθε έργο θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη και το κοινωνικό και περιβαλλοντικό κόστος και οφέλη. Αυτά μπορούν είτε να ποσοτικοποιηθούν και να περιληφθούν στον υπολογισμό του κόστους και των οφελών στο Βήμα 5, ή να παρουσιαστούν περιγραφικά και να αναλυθούν στο Βήμα 8 (βλ. πιο κάτω).

Σε ότι αφορά τα τεχνικά χαρακτηριστικά του έργου (που θα επηρεάσουν την κοστολόγηση και κατά συνέπεια την οικονομική ανάλυση), οι οικονομικοί φορείς συστήνεται όπως για κατασκευαστικά έργα να αξιοποιούν τις υπηρεσίες του Υπουργείου Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων (ΥΜΕΕ).

Βήμα 6: Υπολογισμός καθαρής παρούσας αξίας για εναλλακτικές λύσεις έργου

Το κόστος και τα οφέλη που απορρέουν από ένα έργο δεν πραγματοποιούνται όλα κατά το ίδιο χρονικό σημείο (το αρχικό επενδυτικό κόστος, δαπανείται προκαταβολικά, ενώ τα οφέλη ή/και το κόστος λειτουργίας μπορούν να επεκταθούν σε βάθος χρόνου) και ως εκ τούτου δεν μπορούν να προστεθούν απευθείας ενώ παράλληλα πρέπει να προσαρμοστούν για να αντικατοπτρίζουν την προτίμηση της κοινωνίας για κατανάλωση στο παρόν παρά στο μέλλον. Η ανάλυση κόστους-οφέλους

αφορά στη σύγκριση των ρών οφελών και κόστους που πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια ζωής του έργου με στόχο την εξακρίβωση του κατά πόσο θα προκύψει καθαρό όφελος στη κοινωνία από την υλοποίηση του έργου.

Το προεξοφλητικό επιτόκιο (discount rate) αντικατοπτρίζει την προτίμηση της κοινωνίας για κατανάλωση στο παρόν παρά στο μέλλον και χρησιμοποιείται για να μετατρέψει μελλοντικές αξίες σε παρούσες αξίες, Το προεξοφλητικό επιτόκιο χρησιμοποιείται για να μετατρέψει τα οφέλη και το κόστος του έργου στην παρούσα αξία, επιτρέποντας την πρόσθεση τους και τη σύγκριση τους.

Η Καθαρή Παρούσα Αξία (ΚΠΑ) είναι η διαφορά μεταξύ των ρών του κόστους και των οφελών του έργου, τα οποία προεξοφλούνται στην παρούσα αξία. Η έννοια της παρούσας αξίας χρησιμοποιείται για να διευκολύνεται η σύγκριση μεταξύ των έργων. Σε ότι αφορά την ανάλυση Κόστους/Οφέλους, το μελλοντικό κόστος και οφέλη εκφράζονται σε όρους Καθαρής Παρούσας Αξίας.

Ένα έργο είναι βιώσιμο, εάν η ΚΠΑ είναι μεγαλύτερη από το μηδέν δηλαδή, η συνολική προεξοφλημένη αξία των οφελών είναι μεγαλύτερη από το συνολικό προεξοφλημένο κόστος. Αυτό σημαίνει ότι το έργο αποτελεί καλή χρήση των δημοσίων πόρων για την κοινωνία.

Στην περίπτωση που τα οφέλη του έργου είναι πολύ δύσκολο να υπολογιστούν τότε χρησιμοποιείται η Ανάλυση της Αποτελεσματικότητας του Κόστους (cost effectiveness analysis) και υπολογίζεται το Καθαρό Παρόν Κόστος (ΚΠΚ). Στην ανάλυση της αποτελεσματικότητας του κόστους, το Καθαρό Παρόν Κόστος (ΚΠΚ) αποτελεί το βασικό κριτήριο λήψης απόφασης, για την κατάταξη έργων με βάση το κόστος, και για να καταδείξει το έργο με το χαμηλότερο κόστος.

Όλοι οι οικονομικοί φορείς στην Κύπρο θα πρέπει να χρησιμοποιούν ένα κοινό προεξοφλητικό επιτόκιο κατά την οικονομική αξιολόγηση των επενδυτικών έργων, ώστε να διευκολύνεται η σύγκριση και την κατάταξη των έργων σε επίπεδο οικονομικού φορέα. Το προεξοφλητικό επιτόκιο για την Κύπρο υπολογίστηκε από την Διεύθυνση Δημόσιων Επενδύσεων στο 3.5% το οποίο θα πρέπει να χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό παρουσών αξιών για το κόστος και τα οφέλη του έργου που προκύπτουν κατά τα πρώτα 40 έτη ζωής του δημόσιου επενδυτικού έργου, ενώ για το κόστος και τα οφέλη που προκύπτουν μετά τα 40 έτη θα πρέπει να χρησιμοποιείται χαμηλότερο επιτόκιο της τάξης του 2%.

Η χρονική περίοδος που καλύπτει η ανάλυση θα πρέπει να είναι η αναμενόμενη διάρκεια ζωής του έργου, έτσι ώστε το άμεσο κόστος και οφέλη, καθώς και εκείνα που πραγματοποιούνται σε διάφορες χρονικές στιγμές σε βάθος χρόνου, να περιλαμβάνονται στην αξιολόγηση. Σε πολλές περιπτώσεις, ένα χρονικό διάστημα 20-30 ετών θεωρείται ικανοποιητικό.

Στην ανάλυση κόστους/οφέλους, η Καθαρή Παρούσα Αξία (ΚΠΑ) αποτελεί το προτιμότερο κριτήριο για λήψη απόφασης. Εναλλακτικά κριτήρια για λήψη απόφασης αποτελούν ο οικονομικός δείκτης εσωτερικής απόδοσης (economic internal rate of return) και η αναλογία οφέλη προς κόστος (benefit cost ratio). Τα κριτήρια αυτά και οι περιστάσεις στις οποίες χρησιμοποιούνται αναφέρονται στο μεθοδολογικό εγχειρίδιο.

Βήμα 7: Ανάλυση κινδύνου και πλάνο διαχείρισης του

Η αξιολόγηση του έργου υπόκειται σε διάφορους τύπους κινδύνων. Στο πλαίσιο της οικονομικής ανάλυσης θα πρέπει προσδιορίζονται οι κίνδυνοι αυτοί και να αξιολογείται η πιθανότητα πραγματοποίησής τους καθώς και η επίπτωση τους στο έργο.

Κίνδυνος αποτελεί ένα απρόβλεπτο γεγονός ή κατάσταση που όταν πραγματοποιηθεί έχει θετική ή αρνητική επίδραση στο έργο. Οι κίνδυνοι προκύπτουν ως αποτέλεσμα της αβεβαιότητας που διέπει βασικούς παραμέτρους του έργου (π.χ. κόστος, περίοδος εφαρμογής, ζήτηση για υπηρεσίες κλπ).

Η ανάλυση κινδύνου και η διαχείριση του αποτελούν μία δομημένη προσέγγιση στο προσδιορισμό, αξιολόγηση και έλεγχο των κινδύνων που θα μπορούσαν να προκύψουν κατά τη διάρκεια ζωής του έργου.

Για τα έργα σημαντικού οικονομικού κόστους η ανάλυση κινδύνου θα αρχίσει στο στάδιο της προ-επιλογής κατά την ετοιμασία του Σημειώματος Έργου, η οποία θα επεκταθεί σε ποσοτική ανάλυση κινδύνου στο στάδιο της αξιολόγησης του έργου. Κατά ελάχιστον η ποσοτική ανάλυση κινδύνου θα πρέπει να περιλαμβάνει ανάλυση ευαισθησίας (sensitivity analysis) και/ή τον υπολογισμό τιμών μετατροπών (switching values).

Η ανάλυση ευαισθησίας καταδεικνύει τι θα συμβεί σε περίπτωση μεταβολής των τιμών των βασικών παραμέτρων του έργου όπως π.χ. το κεφαλαιουχικό κόστος, η μελλοντική ζήτηση ή η περίοδος εφαρμογής του έργου και πώς αυτές οι μεταβολές θα επηρεάσουν το συνολικό κόστος ή όφελος του έργου. Η ανάλυση κινδύνου αφορά στον επανυπολογισμό της ΚΠΑ χρησιμοποιώντας λιγότερο αισιόδοξες εκτιμήσεις για τις τιμές σημαντικών μεταβλητών ή παραδοχών του έργου. Συνήθως αφορά την αύξηση σημαντικών στοιχείων του κόστους ή τη μείωση οφελών κατά συγκεκριμένες ποσοστιαίες μονάδες. Θα πρέπει να διενεργείται μια ρεαλιστική εκτίμηση του εύρους διακύμανσης των τιμών για τις βασικές μεταβλητές. Στη συνέχεια θα πρέπει να επανυπολογίζεται η Καθαρή Παρούσα Αξία.

Θα πρέπει να εξετάζονται διαφορετικά σενάρια για υπολογισμό της ΚΠΑ χρησιμοποιώντας διαφορετικούς συνδυασμούς μεταβολών των τιμών σε βασικές μεταβλητές και παραδοχές του έργου. Θα πρέπει πάντα να λαμβάνεται υπόψη το χειρότερο και το καλύτερο σενάριο.

Το πλάνο διαχείρισης κινδύνου απαιτείται για όλα τα έργα σημαντικού οικονομικού κόστους. Το πλάνο διαχείρισης κινδύνου προσδιορίζει τους πιο σημαντικούς κινδύνους και την πιθανότητα πραγματοποίησής τους, αναθέτει ευθύνες για τη διαχείριση τους, περιγράφει τον τρόπο παρακολούθησής τους και καταγράφει την ανταπόκριση της διοίκησης σε περίπτωση πραγματοποίησής τους.

2.2.1.3 ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΕΡΓΟΥ

Βήμα 8: Αξιολόγηση Προσιτότητας και άλλων θεμάτων βιωσιμότητας

Στο βήμα αυτό εξετάζεται η χρηματοοικονομική βιωσιμότητα και προσιτότητα του έργου τόσο κατά την υλοποίηση του όσο και κατά τη διάρκεια λειτουργίας του, η διαχειριστική βιωσιμότητα του έργου καθώς και η κοινωνική και περιβαλλοντική βιωσιμότητα του.

- (1) Διενέργεια χρηματοοικονομικής ανάλυσης για διαπίστωση της χρηματοοικονομικής βιωσιμότητας και κερδοφορίας του έργου

Η χρηματοοικονομική ανάλυση διενεργείται (α) για να διαπιστωθεί κατά πόσο το έργο είναι χρηματοοικονομικά βιώσιμο και διαθέτει επαρκή πόρους για να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του κατά τη διάρκεια της ζωής του (β) για να προσδιοριστούν οποιεσδήποτε μεταβολές σε επιδοτήσεις ή τέλη που θα απαιτηθούν στη περίπτωση που δεν είναι βιώσιμο (γ) για να διαπιστωθεί εάν η επένδυση είναι επικερδής και κατ' επέκταση συμβάλλει στη βελτίωση της γενικής κερδοφορίας στην περίπτωση εμπορικά προσανατολισμένων δημόσιων φορέων λειτουργίας του έργου και (δ) στην περίπτωση που το έργο είναι δυνητικά επικερδές, να προσδιοριστούν δυνητικοί τρόποι χρηματοδότησης περιλαμβανομένων των ΣΔΙΤ. Η χρηματοοικονομική ανάλυση εφαρμόζεται για έργα που παράγουν έσοδα και αφορά στην ανάλυση των ταμειακών ροών (cash flows) του έργου.

- (2) Διενέργεια χρηματοοικονομικής ανάλυσης του φορέα λειτουργίας του έργου για αξιολόγηση της χρηματοοικονομικής του βιωσιμότητας

Η χρηματοοικονομική ανάλυση του φορέα λειτουργίας του έργου αξιολογεί τη χρηματοοικονομική ευρωστία του φορέα και την ικανότητα του να αντιμετωπίσει τυχόν αρνητικές ταμειακές ροές αξιολογώντας πληροφορίες που καταγράφονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις του φορέα, (Λογαριασμός εσόδων-δαπανών, Ισολογισμός και Κατάσταση Ταμειακών Ροών) .

- (3) Διενέργεια Ανάλυσης Προϋπολογισμού ως συνεισφορά για την αξιολόγηση της προσιτότητας

Η ανάλυση προϋπολογισμού είναι απαραίτητη για όλα τα έργα για να διαπιστωθεί η καθαρή επίδραση τους στον Κρατικό Προϋπολογισμό από την υλοποίηση και λειτουργία τους και κατ' επέκταση να διαπιστωθεί κατά πόσο η επένδυση είναι προσιτή από δημοσιονομικής σκοπιάς.

Οι ελάχιστες απαιτήσεις της ανάλυσης προϋπολογισμού για τις αξιολογούμενες επιλογές καταγράφονται στον πιο κάτω πίνακα και αφορούν στον προσδιορισμό των δαπανών και των εσόδων (εάν υπάρχουν) για κάθε έτος στη διάρκεια του κύκλου ζωής του έργου και την καθαρή επίπτωση:

	Έτος1	Έτος2	Έτος...	Έτος 7	Μετά το Έτος7	Σύνολο
Κεφαλαιουχικές Δαπάνες						
Καθαρές Επαναλαμβανόμενες Δαπάνες*						
<ul style="list-style-type: none"> • Δαπάνες Λειτουργίας • Δαπάνες Συντήρησης 						
Συνολικές Δαπάνες						
Έσοδα (εάν υπάρχουν)						
Καθαρή Επίπτωση στον Προϋπολογισμό						

*Λαμβάνοντας υπόψη τυχόν εξοικονομήσεις που προκύπτουν από την επένδυση

Οι ταμειακές ροές θα πρέπει να είναι σε τρέχουσες τιμές του ευρώ, όχι σε «πραγματικές» ή σταθερές τιμές του ευρώ (οι οποίες αφαιρούν την επίδραση του πληθωρισμού). Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στις προβλέψεις για την αρχική τριετή περίοδο.

Για μεγάλα έργα που δυνητικά μπορεί να αποφέρουν σημαντικά άμεσα έσοδα ή μεγάλα έργα με σημαντικές φορολογικές επιπτώσεις θα απαιτείται η διενέργεια πλήρους ανάλυσης προϋπολογισμού η οποία θα υπολογίζει τη συνολική επίπτωση στον προϋπολογισμό σε παρούσα αξία για να διαπιστωθεί κατά πόσο είναι θετική. Περαιτέρω σχετική πληροφόρηση παρέχεται στο εγχειρίδιο.

(4) Αξιολόγηση της θεσμικής/διαχειριστικής βιωσιμότητας του έργου

Η αξιολόγηση έργου θα πρέπει να περιλαμβάνει αξιολόγηση της θεσμικής και διαχειριστικής επάρκειας και βιωσιμότητας των προτεινόμενων διευθετήσεων υλοποίησης και λειτουργίας του έργου, η οποία θα πρέπει να καλύπτει τα ακόλουθα:

- Αξιολόγηση των ικανοτήτων του αρμόδιου φορέα για την υλοποίηση και/ή λειτουργία του έργου,
- Ανάπτυξη περιγραμματος σχεδίου και χρονοδιαγράμματος για την υλοποίηση του έργου, καταδεικνύοντας βασικά ορόσημα στο σχεδιασμό, έγκριση και κατασκευή του έργου
- Προγραμματισμός ρυθμίσεων διαχείρισης των εργασιών του έργου
- Αξιολόγηση των οργανωτικών ρυθμίσεων και της κατανομής αρμοδιοτήτων για τη λειτουργία και συντήρηση του έργου μετά την ολοκλήρωση του

(5) Αξιολόγηση περιβαλλοντικής και κοινωνικής βιωσιμότητας του έργου

Τα έργα υποδομής συχνά έχουν περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιπτώσεις οι οποίες εάν είναι σημαντικές μπορεί να απειλήσουν την μακροχρόνια βιωσιμότητα του έργου.

Το περιβαλλοντικό και κοινωνικό κόστος και οφέλη του έργου, θα πρέπει να υπολογίζονται σε χρηματικούς όρους, στο βαθμό του δυνατού, στον πλαίσιο των βημάτων 4 και 5 της οικονομικής ανάλυσης και να περιλαμβάνονται στη επιμέτρηση της οικονομικής βιωσιμότητας του έργου. Όπου αυτό δεν είναι δυνατόν το περιβαλλοντικό και κοινωνικό κόστος θα πρέπει να προσδιορίζεται και να αξιολογείται ποιοτικά στο βήμα 8 της Αξιολόγησης Έργου.

Οι περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιπτώσεις αποτελούν επιπτώσεις του έργου, συνήθως αρνητικές μα κάποιες φορές και θετικές, η σημαντικότητα των οποίων εκτείνεται πέραν από αυτό που περιλαμβάνει η μέτρηση της οικονομικής βιωσιμότητας του έργου. Ορισμένες περιβαλλοντικές ή κοινωνικές επιπτώσεις μπορούν να αμφισβητήσουν την μακροχρόνια βιωσιμότητα του

έργου έστω και αν το έργο είναι οικονομικά βιώσιμο σύμφωνα με την οικονομική ανάλυση. Οι λαμβάνοντες αποφάσεων θα πρέπει να ισοζυγίσουν αυτά τα θέματα ευρύτερης βιωσιμότητας έναντι της οικονομικής βιωσιμότητας του έργου.

Αναλόγως της έκτασης και της φύσης του έργου και τη πιθανή σημαντικότητα των επιπτώσεων αυτών, η διενέργεια Μελέτης Περιβαλλοντικών και / ή Κοινωνικών Επιπτώσεων μπορεί να είναι απαραίτητη. Η διενέργεια Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων θα πρέπει να πληροί τους σχετικούς νόμους ((Εκτίμηση των Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων από ορισμένα Έργα, Νόμος του 2005 (No.140 (I)/2005), Εκτίμηση των Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων από Ορισμένα Σχέδια και/ή Προγράμματα, Νόμος (No.102 (I)/2005)) και διεθνών νομοθεσιών, συμπεριλαμβανομένων του ρυθμιστικού πλαισίου και των προτύπων της ΕΕ.

Οι μελέτες αυτές ικανοποιούν τόσο την ανάγκη για προσδιορισμό και εκτίμηση του περιβαλλοντικού κόστους και των οφελών στο πλαίσιο της οικονομικής ανάλυσης (βήματα 4-5) όσο και την ανάγκη αξιολόγησης ευρύτερων θεμάτων βιωσιμότητας όπως αναφέρονται πιο πάνω. Μία συνοπτική αναφορά στο περιεχόμενο των Μελετών Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων περιλαμβάνεται στο Εγχειρίδιο.

Βήμα 9: Προσδιορισμός της προτιμότερης εναλλακτικής λύσης έργου και υποβολή συστάσεων στους λαμβάνοντες αποφάσεων

Στο βήμα 9 προσδιορίζεται η προτιμότερη επιλογή έργου αξιολογώντας όλα τα αποτελέσματα των αναλύσεων που διεξάγονται στα βήματα 1-8.

Για έργα στα οποία κατέστη δυνατός ο υπολογισμός της ΚΠΑ ο προσδιορισμός της προτιμότερης επιλογής έργου θα προσμετρήσει (α) την αξιολόγηση της οικονομικής βιωσιμότητας του έργου στη βάση των αποτελεσμάτων της οικονομικής ανάλυσης (βήματα 4-7) και (β) θα προσαρμόσει την θέση αυτή λαμβάνοντας υπόψη τη σημαντικότητα της προσιτότητας και των ευρύτερων θεμάτων βιωσιμότητας καθώς και τη σημαντικότητα των οφελών και του κόστους που δεν κατέστη δυνατόν να επιμετρηθούν και κατ' επέκταση να περιληφθούν στην οικονομική ανάλυση (βήμα 8). Τα αποτελέσματα της ολοκληρωμένης αξιολόγησης παρουσιάζονται σε μορφή πίνακα (περιλαμβάνεται στο εγχειρίδιο) στους φορείς λήψης αποφάσεων με σύσταση για την προτιμότερη επιλογή. Όταν τα αποτελέσματα της οικονομικής ανάλυσης συμβαδίζουν με τα αποτελέσματα της προσιτότητας και των ευρύτερων θεμάτων βιωσιμότητας η παρουσίαση της σύστασης είναι ξεκάθαρη. Στην περίπτωση που τα αποτελέσματα των δύο αναλύσεων δείχνουν προς διαφορετικές κατευθύνσεις, τότε η τελική σύσταση θα πρέπει να παρουσιάζεται με ιδιαίτερη προσοχή δίνοντας επαρκείς επεξηγήσεις του σκεπτικού και των σχετικών σταθμίσεων των διαφόρων παραμέτρων που λήφθηκαν υπόψη στην τελική σύσταση.

Για έργα στα οποία δεν κατέστη δυνατός ο υπολογισμός της ΚΠΑ και κατ' επέκταση έχει χρησιμοποιηθεί η ανάλυση αποτελεσματικότητας κόστους, ο προσδιορισμός της προτιμότερης επιλογής έργου δύναται να παρουσιαστεί σε μορφή πίνακα όπως πιο πάνω. Εναλλακτικά δύναται να εφαρμοστεί μία περισσότερο δομημένη προσέγγιση, με τη μορφή μίας ανάλυσης πολλαπλών κριτηρίων (multi-criteria analysis). Περισσότερες πληροφορίες παρέχονται στο εγχειρίδιο.

Έκθεση Αξιολόγησης Έργου

Η μελέτη σκοπιμότητας αποτελεί το βασικό αναλυτικό έγγραφο της αξιολόγησης έργου, η οποία θα πρέπει να υποστηρίζεται από τεχνικές μελέτες και μελέτες επιπτώσεων. Δεδομένης της λεπτομέρειας που διέπει τη μελέτη σκοπιμότητας, οι οικονομικοί φορείς θα πρέπει να ετοιμάζουν μια Έκθεση Αξιολόγησης Έργου η οποία θα περιλαμβάνει σύνοψη των αποτελεσμάτων της μελέτης σκοπιμότητας και ξεκάθαρα τη σύσταση τους για την προτιμότερη επιλογή έργου.

Οι οικονομικοί φορείς υποβάλλουν συμπληρωμένες τις Εκθέσεις Αξιολόγησης Έργου μαζί με τη Μελέτη Σκοπιμότητας στη ΓΔ ΕΠΣΑ και στη ΔΠ του ΥΠΟΙΚ. Τα δεδομένα (raw data) και τα φύλλα εργασίας (excel files κλπ) που χρησιμοποιήθηκαν για τον υπολογισμό των διαφόρων παραμέτρων της Μελέτης Σκοπιμότητας θα πρέπει να υποβάλλονται σε ηλεκτρονική μορφή, ούτως ώστε να είναι δυνατός ο έλεγχος των παραδοχών και υπολογισμών από τη ΓΔ ΕΠΣΑ. Η ΓΔ ΕΠΣΑ και η ΔΠ του ΥΠΟΙΚ θα ενεργούν ως ανεξάρτητοι αξιολογητές της οικονομικής βιωσιμότητας και προσιτότητας των προτεινόμενων έργων. Τα έργα που θα αξιολογηθούν θετικά από τη ΓΔ ΕΠΣΑ και το ΥΠΟΙΚ θα είναι επιλέξιμα για συμπερίληψη στον Προϋπολογισμό και θα εξετάζονται κατά τη διάρκεια των συζητήσεων για το Πλαίσιο Συμφιλίωσης.

Στάδιο 2.2	Εισηγητής	Αξιολογητής	Ανεξάρτητος Αξιολογητής	Αρμόδιος για Λήψη Απόφασης
Αξιολόγηση Έργου (Ετοιμασία Μελέτης Βιωσιμότητας)	Οικονομικοί φορείς	Οικονομικοί φορείς (ή και μέσω υπεργολαβίας)	ΓΔ ΕΠΣΑ για τη βιωσιμότητα ΔΠ ΥΠΟΙΚ για την οικονομική προσιτότητα	Υπουργός Οικονομικών

Βήμα 9 Α : Μεθοδολογία Αξιολόγησης του Σκεπτικού για ΣΔΙΤ

Στο στάδιο της αξιολόγησης όλα τα έργα θα πρέπει να ακολουθήσουν τα πιο πάνω βήματα ανεξαρτήτως εάν έχουν επισημανθεί ως δυνητικά έργα ΣΔΙΤ. Το βήμα 9 Α παρουσιάζει τη μεθοδολογία για εξέταση της πιθανότητας επισήμανσης ενός έργου ως δυνητικό έργο ΣΔΙΤ με την προϋπόθεση ότι έχει αξιολογηθεί θετικά ακολουθώντας τα 9 βήματα που αναφέρονται πιο πάνω.

Εάν ένας οικονομικός φορέας εξετάζει τη δυνατότητα σύναψης σύμβασης με ΣΔΙΤ, θα πρέπει κατά το στάδιο αξιολόγησης να αναλάβει περαιτέρω βήματα, ώστε να καταστεί δυνατή η αξιολόγηση του οφέλους μιας επιλογής ΣΔΙΤ. Για το σκοπό αυτό, στο στάδιο της αξιολόγησης, οι οικονομικοί φορείς που εξετάζουν τη δυνατότητα σύναψης σύμβασης ΣΔΙΤ θα πρέπει να ολοκληρώσουν ένα προκαταρκτικό έλεγχο (pre-test) που θα καταδείξει το επιθυμητό της προσφυγής σε ΣΔΙΤ, στην συνέχεια θα πρέπει να επιλέξουν τον πιο κατάλληλο τύπο σύμβασης ΣΔΙΤ και στη συνέχεια να διενεργήσουν μία ανάλυση οικονομικής ανταποδοτικότητας (Value for Money) για να αποδείξουν τη σκοπιμότητα της επιλογής ΣΔΙΤ σε σχέση με την υλοποίηση του έργου με την παραδοσιακή μέθοδο δημοσίων συμβάσεων.

Το σκεπτικό για την επισήμανση ενός έργου για δυνατότητα υλοποίησης με ΣΔΙΤ θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τη δυνατότητα προσφοράς μεγαλύτερης οικονομικής ανταποδοτικότητας, τη θεσμική επάρκεια για την προσφοροδότηση και τη διαχείριση του έργου ως ΣΔΙΤ, καθώς και την ικανοποιητική αιτιολόγηση για πιθανές προβλεπόμενες μελλοντικές θεσμικές αλλαγές και αλλαγές πολιτικής.

Στο πλαίσιο της επιλογής της σύμβασης θα πρέπει να γίνει στο στάδιο της αξιολόγησης προκαταρκτικός έλεγχος (pre-test) για προώθηση ενός έργου με τη μέθοδο ΣΔΙΤ. Ο προκαταρκτικός έλεγχος θα πρέπει να περιλαμβάνει την εκπλήρωση ενός τουλάχιστον από τους ακόλουθους παράγοντες/οδηγούς (drivers):

- Εάν η επιλογή ΣΔΙΤ θα προσφέρει αποδοτικότερη διαχείριση (δηλαδή την προσφορά των απαιτούμενων υπηρεσιών γρηγορότερα, αποτελεσματικότερα και σε ψηλότερη ποιότητα) σε σχέση με την παραδοσιακή μέθοδο.
- Εάν το κόστος κατασκευής και λειτουργίας καθ' όλη τη διάρκεια ζωής του έργου (λαμβάνοντας υπόψη το κόστος κατασκευής, το λειτουργικό κόστος και τα οφέλη) είναι χαμηλότερο σε σχέση με την παραδοσιακή μέθοδο.
- Εάν η διαχείριση με ΣΔΙΤ θα επιφέρει καινοτομία στην παροχή υπηρεσιών με αποτέλεσμα την ψηλότερη ποιότητα ή/και το χαμηλότερο κόστος.
- Εάν η χρήση ΣΔΙΤ θα οδηγήσει σε μείωση των δημόσιων υποχρεώσεων, των δημοσιονομικών κινδύνων και των δημόσιων δαπανών.
- Εάν η χρήση ΣΔΙΤ θα αυξήσει τα έσοδα που θα μπορούσαν να διατεθούν για χρηματοδότηση επενδύσεων σε σχέση με την παραδοσιακή μέθοδο.

Εάν ένας ή περισσότεροι από τους πιο πάνω παράγοντες/οδηγούς πληρούνται, οι οικονομικοί φορείς μπορούν να ετοιμάσουν έκθεση με απαντήσεις σε όλες τις ακόλουθες ερωτήσεις.

- Περιλαμβάνει το έργο σημαντική επένδυση σε υποδομές;
- Είναι το συνολικό κόστος της επένδυσης του έργου αρκετά μεγάλο ώστε να δικαιολογείται το επιπρόσθετο κόστος που συνεπάγεται η υλοποίηση με ΣΔΙΤ;

- Θα καλύψει το έργο τις μακροπρόθεσμες προβλέψεις για τις ανάγκες προσφοράς δημόσιας υπηρεσίας;
- Υπάρχει κατάλληλη πολιτική και νομικό πλαίσιο για την εφαρμογή ΣΔΙΤ στο συγκεκριμένο τομέα;
- Υπάρχει επαρκές θεσμικό πλαίσιο στο δημόσιο τομέα για να εφαρμόσει με επιτυχία τη ΣΔΙΤ;
- Θα μπορούσε η υλοποίηση με τη μέθοδο ΣΔΙΤ να προσελκύσει το ενδιαφέρον του ιδιωτικού τομέα;

Το αρμόδιο Υπουργείο ετοιμάζει έκθεση που περιλαμβάνει τις απαντήσεις σε όλα τα ερωτήματα και την υποβάλλει στο Υπουργείο Οικονομικών και στη ΓΔ ΕΠΣΑ για αξιολόγηση.

Εφόσον όλες οι απαντήσεις στα πιο πάνω ερωτήματα για ένα έργο είναι καταφατικές, τότε το έργο μπορεί να υποβληθεί σε ανάλυση ανταποδοτικότητας (value for money analysis). Η ΓΔ ΕΠΣΑ και το Υ.Ο. αξιολογούν την έκθεση του προκαταρκτικού ελέγχου και υποβάλλουν τις εισηγήσεις τους στον Υπουργό Οικονομικών, κατά πόσο το έργο μπορεί να υποβληθεί σε ανάλυση ανταποδοτικότητας.

Ανάλυση Οικονομικής Ανταποδοτικότητας (Value for Money Analysis)

Η ανάλυση οικονομικής ανταποδοτικότητας (value for money analysis) αποτελείται από ένα συνδυασμό ποιοτικής και ποσοτικής ανάλυσης. Η μελέτη ανταποδοτικότητας περιλαμβάνει τα ακόλουθα στάδια:

- (α) Την αξιολόγηση των δαπανών και των εσόδων καθώς και των κινδύνων που μπορεί να προκύψουν από την υλοποίηση ενός έργου με ΣΔΙΤ.
- (β) Την ποιοτική αξιολόγηση με βάση τους παράγοντες/οδηγούς και τα ερωτήματα που τέθηκαν στο στάδιο του προκαταρκτικού ελέγχου (pre-test)
- (γ) Την αξιολόγηση και κατάληξη για την οικονομική ανταποδοτικότητα (value for money) που προσφέρει η ΣΔΙΤ σε σχέση με την παραδοσιακή μέθοδο.

Ένα έργο μπορεί να γίνει αποδεκτό για υλοποίηση με τη μέθοδο ΣΔΙΤ μόνο αν αποδεικνύεται από την ανάλυση οικονομικής ανταποδοτικότητας (value for money analysis).

Η ανάλυση οικονομικής ανταποδοτικότητας περιλαμβάνει τα ακόλουθα βήματα:

- (α) (i) Τον υπολογισμό του κόστους υλοποίησης του έργου από τον δημόσιο τομέα καθώς και με τη μέθοδο ΣΔΙΤ (Public Sector Comparator). Ο σκοπός δεν είναι να γίνει άμεση σύγκριση των δύο κόστων διότι τα στοιχεία στο στάδιο αυτό δεν είναι επαρκή αλλά να δοθεί μια ένδειξη των σχετικών κόστων. Σύμφωνα με τη διεθνή πρακτική οι υπολογισμοί των κόστων αυτών θα χρησιμοποιηθούν στο στάδιο της προσφοροδότησης του έργου.
- (ii) Την αξιολόγηση των κινδύνων που συνεπάγεται η υλοποίηση ενός έργου με ΣΔΙΤ. Προκειμένου να δημιουργηθούν κίνητρα για υλοποίηση ενός έργου με ΣΔΙΤ οι κίνδυνοι θα πρέπει να κατανέμονται στο δημόσιο ή και στον ιδιωτικό τομέα ανάλογα σε όποιον μπορεί να τους διαχειριστεί καλύτερα. Οι κίνδυνοι που αξιολογούνται περιλαμβάνουν κινδύνους για τον σχεδιασμό, κατασκευή, χρηματοδότηση, λειτουργία και ζήτηση ενός έργου, καθώς και κινδύνους από ανωτέρα βία, αλλαγή σε νόμους κα.
- (β) (i) Την επανεξέταση των παραγόντων/οδηγών που εξετάστηκαν στο στάδιο του προκαταρκτικού ελέγχου με βάση τις νέες πληροφορίες. Ένα έργο μπορεί να υλοποιηθεί με τη μέθοδο ΣΔΙΤ μόνο αν πληροί τουλάχιστον ένα από αυτούς.
- (ii) Την επανεξέταση όλων των ερωτήσεων που τέθηκαν στο στάδιο του προκαταρκτικού ελέγχου υπό το φως των νέων πληροφοριών. Ένα έργο μπορεί να υλοποιηθεί με τη μέθοδο ΣΔΙΤ μόνο αν οι απαντήσεις σε όλες τις ερωτήσεις είναι θετικές.
- (γ) Απόφαση για την οικονομική ανταποδοτικότητα ενός έργου με τη μέθοδο ΣΔΙΤ.

Ένα έργο μπορεί να γίνει αποδεκτό για υλοποίηση με τη μέθοδο ΣΔΙΤ μόνο αν πληρούνται οι όροι που τίθενται στο (β)(1), δηλαδή την τήρηση ενός από τους παράγοντες/οδηγούς και (β)(2) όλες οι απαντήσεις στα ερωτήματα είναι θετικές.

Επίσης θα πρέπει να γίνει αξιολόγηση των δαπανών, των εσόδων και των κινδύνων. Θα πρέπει να υπάρχει ξεκάθαρη αιτιολόγηση και απόδειξη ότι η μέθοδος ΣΔΙΤ προσφέρει μεγαλύτερη οικονομική ανταποδοτικότητα. Σε περίπτωση που δεν υπάρχει μια σαφής λογική που να αποδεικνύει τη μεγαλύτερη οικονομική ανταποδοτικότητα μιας ΣΔΙΤ, τότε η πρόσθετη πολυπλοκότητα, το επιπρόσθετο κόστος πρόωξης και το ψηλότερο κόστος χρηματοδότησης που συνεπάγονται οι ΣΔΙΤ δεν μπορεί να δικαιολογηθεί. Οι αναλύσεις ανταποδοτικότητας υποβάλλονται στη ΓΔ ΕΠΣΑ και στο ΥΟ οι οποίοι ετοιμάζουν έκθεση με εισηγήσεις προς τον Υπουργό Οικονομικών.

ΣΔΙΤ	Εισηγητής	Αξιολογητής	Ανεξάρτητος Αξιολογητής	Αρμόδιος για Λήψη Απόφασης
Αξιολόγηση Επιλογής ΣΔΙΤ (Ετομασία Ανάλυσης οικονομικής ανταποδοτικότητας, VfM)	Οικονομικοί φορείς	Οικονομικοί φορείς	ΓΔ ΕΠΣΑ για τη διενέργεια ανεξάρτητης αξιολόγησης της ανάλυσης της οικονομικής ανταποδοτικότητας (VfM) Διεύθυνση Προϋπολογισμού για την αξιολόγηση συμμόρφωσης με τα ανώτατα όρια για τις ΣΔΙΤ	Υπουργός Οικονομικών

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΡΟΕΠΙΛΟΓΗΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

	Έργα Σημαντικού Οικονομικού Κόστους (≥€15εκ.)	Έργα Μη Σημαντικού Οικονομικού Κόστους (€2εκ.≥-<€15εκ.)
Προεπιλογή Έργων (Άρθρο 84 του Νόμου)		
<p>Υποβολή Σημειώματος Έργου:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Γενικές Πληροφορίες • Σκεπτικό έργου και αξιολόγηση αναγκών <ul style="list-style-type: none"> ○ Λογική Παρέμβασης ○ Αξιολόγηση Αναγκών • Συνάφεια με Στρατηγικές • Προκαταρκτική οικονομική ανάλυση Προτεινόμενου Έργου και Ανάλυση Επιλογών <ul style="list-style-type: none"> ○ Κόστος Έργου ○ Οφέλη Έργου ○ Οικονομική Βιωσιμότητα • Οικονομική Προσιτότητα • Ρυθμίσεις υλοποίησης και πιθανοί περιορισμοί • Λειτουργική και Περιβαλλοντική Βιωσιμότητα • Προσέγγιση για διενέργεια περαιτέρω διαβουλεύσεων 		
Ανεξάρτητη Αξιολόγηση Σημειώματος Έργου από ΓΔ ΕΠΣΑ και ΔΠ του ΥΠΟΙΚ		
Αξιολόγηση Έργων (Άρθρο 85 του Νόμου)		
<p>Μελέτη Σκοπιμότητας</p> <ul style="list-style-type: none"> • Προσδιορισμός του Έργου <ul style="list-style-type: none"> ○ Βήμα 1: Καθορισμός των στόχων και του εύρους του έργου ○ Βήμα 2: Προσδιορισμός και Επιλογή Εναλλακτικών Λύσεων για αξιολόγηση ○ Βήμα 3: Υπόδειξη της ζήτησης για τις υπηρεσίες του έργου και των εναλλακτικών λύσεων • Οικονομική Ανάλυση <ul style="list-style-type: none"> ○ Βήμα 4: Προσδιορισμός σχετικών οφελών και κόστους του έργου ○ Βήμα 5: Εκτίμηση οικονομικών οφελών και κόστους του έργου ○ Βήμα 6: Υπολογισμός καθαρής παρούσας αξίας για εναλλακτικές λύσεις έργου ○ Βήμα 7: Ανάλυση ρίσκου και πλάνο διαχείρισης του • Ολοκλήρωση της Αξιολόγησης Έργου <ul style="list-style-type: none"> ○ Βήμα 8: Αξιολόγηση Προσιτότητας και άλλων θεμάτων βιωσιμότητας ○ Βήμα 9: Προσδιορισμός της προτιμότερης εναλλακτικής λύσης έργου και υποβολή εισηγήσεων στους λαμβάνοντες αποφάσεων <p>Υποβολή Έκθεσης Αξιολόγησης Έργου</p> <ul style="list-style-type: none"> • Συνοπτική Έκθεση των Αποτελεσμάτων της Μελέτης Σκοπιμότητας • Μελέτη Σκοπιμότητας (συμπ. φύλλων εργασίας σε ηλεκτρονική μορφή) 		
Ανεξάρτητη αξιολόγηση της Έκθεσης Αξιολόγησης του Έργου για έλεγχο της βιωσιμότητας και της οικονομικής προσιτότητας του προτεινόμενου έργου από ΓΔ ΕΠΣΑ και ΔΠ του ΥΠΟΙΚ, αντίστοιχα.		
Επιλέξιμα έργα για ένταξη στον Κρατικό Προϋπολογισμό που έχουν αξιολογηθεί ως βιώσιμα και οικονομικά προσιτά		